

СИЛАБУС КУРСУ

Медіабезпека

Галузь знань: **06 «Журналістика»**

Спеціальність: **061 «Журналістика»**

Ступінь вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

Освітньо-професійна програма: **«Правова журналістика»**

Рік навчання: **I, семестр: II**

Кількість кредитів: **4**, мова викладання: **українська**

КЕРІВНИК КУРСУ

ПІБ

доцент Зубик Михайло Васильович

**Контактна
інформація:**

zubyk_m@ukr.net 380 67 999 09 95

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Медіабезпека» є однією з найважливіших у практичній підготовці майбутніх фахівців масмедіа. Вона дає випускникові вищого навчального закладу базові знання правил безпечного поведіння в інформаційному середовищі. Водночас, з огляду на слабкий рівень медіаграмотності в суспільстві, роль фахівців у сфері медіакомунікації незмірно зростає, бо якість медіаконтенту безпосередньо визначає рівень захисту кожної особи в країні від інформаційної небезпеки. Тому даний курс є надзвичайно актуальним.

Мета вивчення дисципліни: подати студентам базові знання з проблем забезпечення оптимальних умов існування людини у природному і техногенному середовищах; ознайомити їх з шкідливими факторами і загрозами медіазасобів з метою захисту фізичного, психічного здоров'я, людської гідності у всіх електронних ЗМІ та медіа-послугах, зокрема, у воєнний час; навчання правилам користування інформацією.

Завдання вивчення дисципліни: ознайомити студентів з правилами відповідальної і безпечної поведінки в сучасному інформаційному середовищі, способами захисту від протиправних посягань в мережі Інтернет і мобільного зв'язку; донести інформацію про необхідність критичного ставлення до повідомлень в масмедіа; висвітлити ознаки відмінностей достовірних відомостей від недостовірних, способи нейтралізації шкідливої і небезпечної інформації; навчити розпізнавати ознаки зловживання довірливістю; ознайомити з правилами спілкування в соціальних мережах (мережевий етикет).

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек./ сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Медіабезпека як складова інформаційної безпеки людини			
2/2	Тема 1. Інформаційна безпека в Україні: визначення, стан, тенденції	Вміти пояснити суть двох аспектів інформаційної безпеки: цифровий та масмедійний. Мати уявлення про такі поняття, як принципи інформаційної безпеки, інформаційне суспільство, інформаційна безпека держави, організації, особи, стратегія інформаційної безпеки, кібербезпека, про небезпеку розголошення конфіденційної інформації та інструменти її захисту. Знати що таке інтелектуальна власність та авторське право.	поточне опитування
2/2	Тема 2. Медіабезпека в системі інформаційної безпеки	Мати базові знання про регулювання діяльності у сфері медіа, право на отримання різнобічної, достовірної інформації, стан реалізації права на свободу вираження поглядів, захист прав користувачів медіа-сервісів, а також про юридичну відповідальність за порушення медійного законодавства.	поточне опитування
2/2	Тема 3. Загрози і небезпеки медіабезпеці людини і держави	Уміти пояснити, які є особисті загрози (ознайомлення з соціально шкідливими матеріалами, формування залежності, залучення до виконання протиправних дій). Знати типи небезпеки для оточення (поширення матеріалів потенційно небезпечних для інших людей; введення в оману) та про загрози витоку персональної інформації.	поточне опитування
2/2	Тема 4. Типи загроз в Інтернеті.	Мати розуміння, що таке провокації та нагнітання конфліктів, маніпуляції в Інтернеті. Вміти пояснити причини і наслідки тролінгу, інтернет-цькування, кіберпереслідування, інтимного листування.	поточне опитування
2/2	Тема 5. Безпека дитини в інформаційному світі	Уміти пояснити, що таке маніпуляція свідомістю дитини. насильницькі відео і комп'ютерні ігри, тривожні та депресивні розлади у неповнолітніх, а також про відповідальність батьків за поведінку дітей в	поточне опитування

		соціальних мережах.	
2/2	Тема 6. Медіаграмотність і медіаосвіта	Знати про умови та засоби формування в суспільстві медіакультури, про національні проєкти з медіаграмотності «Фільтр», «Media IQ», про концепції впровадження медіаосвіти в Україні та про міжнародний досвід організації медіаосвіти.	поточне опитування
2/2	Тема 7. Відповідальність медіа під час російсько-української війни	Уміти розрізняти, що таке воєнна цензура і самоцензура журналіста, мати знання про обмеження щодо поширення інформації про наслідки ворожих атак. Вміти пояснити суть дискусій стосовно телемарафону «Єдині новини». Знати специфіку висвітлення матеріалів езотеричного характеру.	поточне опитування
2/2	Тема 8. Методи і способи протидії небезпекам в інформпросторі	Уміти пояснити, як здійснюється моніторинг маніпулятивних вкидів противника, фактчекінг; які є засоби розвінчування інформаційно-психологічних операцій агресора та протидії впливу російських спецслужб. Знати про важливість донесення оперативної, достовірної та об'єктивної інформації про події в Україні до міжнародної спільноти.	поточне опитування
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Безпека журналіста та оцінка ризиків у його професійній діяльності			
2/2	Тема 9. Медіабезпека: правовий аспект	Знати основні положення законів України, які регламентують діяльність журналістів, про умови доступу до інформації в Україні. відповідальність за перешкоджання законній професійній діяльності журналістів, про права та обов'язки журналіста. адміністративну, цивільну та кримінальну відповідальність журналіста.	поточне опитування
2/2	Тема 10. Оцінка ризиків і загроз під час виконання редакційного завдання	Знати, що таке прогнозування та аналіз ризиків перед виконанням редакційного завдання. Уміти розрізняти найтипівіші види загроз (фізичне та електронне стеження, утиски від органів держбезпеки, арешт чи затримання, викрадення конфіденційної інформації, перетин кордонів та блок-постів, природні і техногенні катастрофи). Уміти пояснити причини потрапляння журналіста у небезпечні ситуації. Знати заходи безпеки медіапрацівника	поточне опитування

		під час відрядження, форми планування застережних засобів та заходів контролю, а також про необхідність регулярного оцінювання ризиків і загроз.	
2/2	Тема 11. Ризики для журналіста в процесі журналістського розслідування	Мати знання про правові засади роботи журналіста-розслідувача, про документ Proof of life (підтвердження життя). Мати чітке уявлення про безпеку і захист джерел інформації, судове переслідування, приховані способи і засоби отримання інформації. Добре засвоїти правила поведінки журналіста під час інтерв'ю. Знати про технічні засоби підсилення безпеки, про загрози після оприлюднення медіаконтенту.	поточне опитування
2/2	Тема 12. Правила поведінки журналіста в надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру	Мати розуміння особливостей роботи медійника в зоні стихійного лиха, алгоритму поведінки та дії під час повені, пожежі, правил безпеки під час роботи журналіста в зоні техногенної катастрофи, поведінки під час висвітлення дорожньо-транспортної пригоди.	поточне опитування
2/2	Тема 13. Безпека журналіста під час висвітлення терористичних актів, масових заходів.	Уміти розрізняти основні джерела загрози для життя журналіста, знати порядок підготовки журналіста до роботи в місцях великого скупчення людей. Знати психологію натовпу та його поведінки в умовах паніки. Опанувати способи входу в зони підвищеної небезпеки і виходу з них. Вивчити можливі канали передачі інформації до редакції.	поточне опитування
2/2	Тема 14. Діяльність і безпека журналіста у зоні бойових дій	Знати правила акредитації для роботи в зоні збройного конфлікту, Мати знання про статус медійника в зоні збройного конфлікту, порядок підготовки журналіста до відрядження в зону бойових дій (фізичної, медичної, психологічної, матеріальної), про порядок отримання інформації в зоні конфлікту та про допомогу журналісту у випадку затримання чи захоплення в полон.	поточне опитування
2/2	Тема 15. Цифрова безпека журналіста	Уміти розрізняти типи загроз цифровій безпеці. Знати способи захисту мобільних приладів, комп'ютерів, облікових записів журналіста. Уміти розпізнавати фішинг. запобігати втраті інформації.	поточне опитування

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Головка О. М. Медіабезпека людини: засади інформаційно-правової політики: Монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2019. 168 с.
2. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Агнешка М. Вальорска ; пер. з нім. В. Олійника. К. : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.
3. Довідник безпеки журналістів. Самоохоронник у гарячих точках та при громадянських заворушеннях. Рівне: Незалежна медіа-профспілка України, 2007. 82 с.
4. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ: ВАІТЕ, 2016. 118 с.
5. Земляна І. Журналіст і (НЕ) безпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах. Київ: Інститут масової інформації, 2016. 96 с.
6. Золотар О.О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика: монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 446 с.
7. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання: монографія / В.П. Горбулін, О.Г. Додонов, Д.В. Ланде. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 164 с.
8. Кость С. Журналістика і війна: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 414 с.
9. Лизанчук В. Психологія мас-медіа : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 420 с.
10. Найдьонова Л. А. Кібербулінг або агресія в інтернеті: способи розпізнавання і захист дитини. Київ : Редакції загальнопедагогічних газет, 2014. 96 с.
11. Медіабезпека: як не стати жертвою дезінформації та фейків? [Електронний ресурс] / Доступно з: <https://trkmart.tv/mediabezpeka-yak-ne-staty-zhertvoyu-dezinformatsiyi-ta-feyktiv/>
12. Посібник з безпеки для журналістів. Посібник для репортерів у небезпечних зонах. К.: НСЖУ, 2022. 151 с. Доступно з : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381168>
13. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. – Київ, 2013. – 190 с.
14. Робота під PRESSом. Посібник для безпечної повсякденної роботи медійників. Київ: Інститут масової інформації, 2020. 148 с.
15. Романюк О. Заручники інформації: Посібник з безпеки українських журналістів. Київ : Такі справи, 2007. 167 с.
16. Сучасний масмедійний простір: реалії та перспективи розвитку». [Електронне видання] : Збірник тез за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції для молодих учених і здобувачів вищої освіти – Тернопіль, 2023. 214 с.
17. Україна у просторі соціальних комунікацій: суспільство, медіа, рефлексії війни (до річниці героїчного спротиву російському вторгненню) [Електронне видання] : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 27–28 лют. 2023 р.) / відп. ред. Д. С. Файвішенко, Є. В. Шкуров. – Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 630 с.
18. Щетініна Л. В., Рудакова С. Г., Труш О. А. Маніпулятивний вплив масмедіа: механізм, наслідки та рекомендації щодо протидії. Бізнес Інформ. 2019. №5. С. 246–252. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-246-252>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Академія української преси. URL: <http://www.aup.com.ua>
2. Детектор медіа. URL: <http://detector.media>
3. Інститут масової інформації. URL: <http://imi.org.ua>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які подають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку (-10 балів). Перескладають модулі з дозволу декана- ту за наявності поважних причин (наприклад, медична довідка, участь у спортивних змаганнях, конференціях).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряють на наявність плагіату і допускають до захисту з коректними текстовими запозиченнями – не більше ніж 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої можна використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять – обов'язковий компонент оцінювання, за яке нараховують бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може проходити в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ОЦІНЮВАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Медіабезпека» рівень підготовки студентів оцінюється шляхом заліку. Оцінка виставляється відповідно до затвердженої шкали:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5 %	15 %	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен
визначається як середнє арифметичне за відповіді на практичних заняттях (теми 1-9). (щонайменше 3 оцінки)	теоретичні питання, тестові завдання	визначається як середнє арифметичне за відповіді на практичних заняттях (теми 10-15). (щонайменше 3 оцінки)	теоретичні питання, тестові завдання	оцінювання за участь у тренінгу	оцінювання за виконання самостійної роботи	

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)